

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

§§ 1-5 vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (Margrete Auken):

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

18) Forespørgsel nr. F 37:

Forespørgsel til statsministeren:

»Hvilke oplysninger kan regeringen give om de forberedelser og den opfølgning, regeringen arbejder med forud for FN's kvindekonference i Beijing den 6.-15. september 1995?«

Af Helle Degn (S), Hanne Severinsen (V), Pernille Sams (KF), Anne Baastrup (SF), Annette Just (FP), Jørgen Estrup (RV), Jette Gottlieb (EL) og Sonja Albrink (CD).

(Forespørgslen anmeldt den 24/2 95. Fremme af forespørgslen vedtaget 14/3 95).

Begrundelse

Helle Degn (S):

Ansigt til ansigt med historien lærer vi, at vores kultur er det vigtigste vidnesbyrd om vores eksistens. En kultur, som tillader, at små piger diskrimineres, allerede inden de bliver født, ved at de som fostre sorteres fra, en kultur, som tillader, at små piger først får mad, når drengene har spist sig mætte, og får kortere skolegang og uddannelse, en kultur, som tillader, at små piger

udsættes for lemlæstende omskæring, prostitution og handel, en kultur, som tillader, at små piger bliver gift som børn med teenagegraviditeter som følge – vil vi tillade, at det er den kultur, vi efterlader som vidnesbyrd om vores eksistens? Nej.

Dette siger jeg for blot at understrege, at det er vigtigt for os at holde os for øje, også når vi er i et land som Kina, der er værtsland for den næste kvindekonference.

Tredje næstformand (Margrete Auken):

Kan vi lige få lidt ro i salen! Hvis man ikke synes, at forhandlingen er interessant, kan man foretage sine egne uden for salen.

Helle Degn (S):

Tak for det.

Men en kultur, som rummer lige forhold i liv og samfund for kvinder og mænd, det er det vidnesbyrd, vi ønsker at efterlade til de næste generationer. Derfor afholdes FN's verdenskvindekonferencer, derfor deltager Danmark, og derfor har vi ønsket denne debat i Folketinget i dag.

Sammen kan vi glæde os over, at ligestilling mellem kvinder og mænd er indgået som tema på FN's konferencer igennem 1980'erne og 1990'erne.

Et spørgsmål, som nu rejser sig, er: Rækker de strategier til, som vi hidtil har kunnet enes om? Foreløbig kan vi se tre kategorier af regeringer: dem, som stemmer for og går hjem og arbejder på sagen, nemlig de beslutsomme regeringer, de regeringer, som stemmer for og intet foretager sig – dem kan vi karakterisere som lipservice regeringer – og endelig har vi så de regeringer, som nu direkte tager afstand fra både mål og strategier, modstanderregeringerne. Deres antal vokser, og spørgsmålet er derfor, om vores strategier rækker til.

Planlægningen, selve konferencens afvikling og opfølgningen ser partierne bag denne forespørgsel frem til at få lejlighed til at drøfte her i Folketinget i dag.

Besvarelse

Statsministeren (Poul Nyrup Rasmussen):

Jeg vil gerne lægge ud med at skrue tiden et par måneder tilbage til det sociale topmøde, som blev en milepæl på mange områder. Et af de vigtigste budskaber var anerkendelse af kvin-

ders nøgleposition eller hovedrolle i den sociale udvikling af samfundet og nødvendigheden af at sikre kvinder indflydelse, ligestilling og kapacitet til at spille denne meget centrale rolle.

På samme måde har andre store FN-konferencer i de senere år haft kvinders vilkår på dagsordenen: Miljøkonferencen i Rio, menneskerettighedskonferencen i Wien og befolkningskonferencen i Kairo; og vel at mærke ikke som indskudte sætninger eller bilag til dokumenter, men sat ind i teksten på en både konsistent og relevant måde.

Jeg ser det som udtryk for en stærkt stigende international forståelse for, at uden kvinders hele og lige deltagelse i samfundsudviklingen kan en bæredygtig økonomisk og social udvikling ikke sikres. Det er et godt og vigtigt udgangspunkt for den fjerde verdenskvindekonference i Beijing.

Den første FN-verdenskvindekonference fandt sted i Mexico i 1975. Den blev grundlaget for at arbejde med kvindespørgsmål, og ligestillingen i Danmark blev forstærket. Ligestillingsrådet blev således nedsat 2-3 år efter, først administrativt i efteråret 1975, og i 1978 blev det lovfæstet.

Der er gennemført lovgivning om ligeløn og ligebehandling af mænd og kvinder med hensyn til beskæftigelse. Der er vedtaget lovgivning om den kønsmæssige sammensætning af udvalg, nævn, råd og bestyrelser i den statslige forvaltning, som har resulteret i en væsentlig forøgelse af kvinders deltagelse i disse vigtige samfundsrelevante institutioner.

Kvinderne har også selv i de forgangne 20 år formået at forbedre deres indflydelse betydeligt, ikke mindst gennem et aktivt fagligt og kvindepolitisk arbejde.

Danmark har sammen med Sverige den højeste erhvervsfrekvens for kvinder i hele verden. Siden 1960'erne har kvindernes andel af arbejdsstyrken været stigende. I 1967 udgjorde kvinderne godt en tredjedel og i dag næsten halvdelen af arbejdsmarkedet. En tæt tilknytning til arbejdsmarkedet og ligestilling på selve arbejdsmarkedet er et vigtigt element for gennemførelse af ligestilling mellem mænd og kvinder i samfundet.

Det er en forudsætning for ligestilling i arbejdslivet, at kvinder og mænd er ligestillede uddannelsesmæssigt. Vi ved det jo godt. Der er jo en sammenhæng, endda en meget stærk sammenhæng, mellem uddannelse og løn, og derfor hænger uddannelsespolitik og ligestillingspoli-

tik så tæt sammen. Det gælder både grunduddannelserne og de videregående uddannelser. Det er derfor glædeligt at kunne konstatere, at de unge kvinder i dag tilnærmelsesvis får uddannelser i samme omfang og på samme niveau som mænd.

For de kvinder, der ikke har fået sådanne uddannelser eller ikke har fået tilstrækkelig uddannelse, vil der være gode muligheder i arbejdsmarkedsuddannelserne, ligesom den kommende voksen- og efteruddannelsesreform også har og vil få meget betydelige ligestillingsaspekter indbygget i sig.

Mange kvindefag er lavtlønsfag – jeg tænker f.eks. på HK-området i butiksfagene – og samtidig er disse fag fysisk belastende med tidlig nedslidning som følge. Arbejdsmiljøproblemerne på sådanne områder bør også inddrages i ligestillingsarbejdet.

Også kvinders deltagelse i beslutningsprocessen har været stigende. I 1981 var 24 pct. af folketingsmedlemmerne kvinder. I dag er det 33,7 pct. Ja, i den nuværende regering er der 7 kvindelige ministre ud af i alt 20 – det højeste antal, der har været i Danmark.

Vi er faktisk – og det samme er de andre nordiske lande – nået langt. Vi kan nå længere, men vi er nået langt, når vi sammenligner os med den øvrige verden. Der skal selvfølgelig fortsat arbejdes ihærdigt med ligestillingen. Lovgivning alene er som bekendt ikke tilstrækkeligt til at sikre, at kvinder får samme stilling i samfundet, som mænd traditionelt har haft i århundreder. Der må fremover arbejdes på mange forskellige niveauer på én og samme tid, også for at mænd kan få den placering i familielivet og i forhold til børnene, som i et moderne samfund med lige arbejde og lige ansvar for kvinder og mænd vil være rimelig og naturlig.

I EU-ligestillingsarbejdet kan det med glæde konstateres, at formanden for EU-Kommissionen har nedsat en gruppe af kommissærer, som skal følge udviklingen i ligestilling inden for alle de områder, som EU-samarbejdet omfatter, og i selve Kommissionen.

De resultater, der nås i EU, vil kunne bruges som løftestang i FN's ligestillingsarbejde. Efter Sveriges og Finlands indtræden i EU er der forstærkede muligheder for, at det nordiske samarbejde på ligestillingsområdet kan præge ligestillingsarbejdet i EU i endnu højere grad og dermed også EU's indflydelse på FN's ligestillingsarbejde.

Jeg imødeser derfor med forventning resultaterne af den forestående verdensvindekongress. Udviklingsministeren og socialministeren vil redegøre nærmere for arbejdet med forberedelserne til verdensvindekongressen herefter.

Ministeren for udviklingsbistand (Poul Nielson):

Jeg vil gerne tage udgangspunkt i statsministerens bemærkning om kvindernes centrale rolle i den sociale udvikling af deres samfund og behovet for at sikre, at de kan udfylde denne rolle.

At give kvinderne mulighed for at udfylde denne centrale rolle er ikke længere et spørgsmål om holdninger og traditionsmæssige barrierer. Det er en simpel nødvendighed, og vi ved, at det er det. Vi er nødt til at gøre os den største umage for at sikre kvindernes indflydelse og kapacitet eller det, der på engelsk, som jo er forhandlingsproget, kaldes empowerment.

Jeg mener også, at processen bort fra en isolering af ligestillings spørgsmål som noget, der er et kvindeproblem som sådan, og hen imod en egentlig integration af kønsaspektet i den generelle politik og planlægning er den virkelige udfordring for det internationale samfund som helhed og for os alle som enkeltpersoner af begge køn.

Det er det, som med et andet engelsk udtryk, der nu breder sig i diskussionen, kaldes mainstreaming. Det kunne man vel sige på dansk betyder, at det væves eller splejses ind i sammenhængen og helheden. Denne splejsning og det at sikre kvinderne indflydelse og kapacitet bliver de to væsentlige tværgående emner på kvindekonferencen i Beijing, og det bliver også hovedopgaver i opfølgningen bagefter. Det er opgaver, som er relevante og centrale både i udviklingslandene og i de industrialiserede lande.

Kvindens vilkår har på mange måder ændret sig inden for de sidste årtier. Mest markant er kvinders stigende deltagelse på arbejdsmarkedet i store dele af verden. Men globalt set giver en analyse af udviklingen i de sidste ti år ikke nogen anledning til at klappe i hænderne. Der er tale om stigende fattigdom blandt kvinder. Kvinders deltagelse i den demokratiske proces lader meget tilbage at ønske, ligesom det står sløjt til med kvinders andre rettigheder som f.eks. reproduktive og seksuelle rettigheder.

Vi er vidner til en feminisering af fattigdommen først og fremmest naturligvis i udviklings-

landene, men også i de nye økonomier i Øst- og Centraleuropa og såmænd også i den industrialiserede del af verden. Over 80 pct. af verdens fattige er kvinder. At ændre på denne situation kræver først og fremmest, at kvinder sikres lige ret til og muligheder for uddannelse og deltagelse i det økonomiske liv formelt og reelt.

Diskrimination af kvinder i uddannelsessystemet begynder i mange udviklingslande allerede i grundskolerne, idet piger enten aldrig får begyndt i skole eller bliver taget ud efter få års skolegang. Pigers og kvinders lige muligheder for uddannelse må derfor især sikres ved, at man fokuserer på primæruddannelserne – i øvrigt også noget, vi i dansk udviklingspolitik lægger meget stærk vægt på.

Ser man bort fra de nordiske lande, udgør kvinders andel af pladserne i parlamenter og andre politiske organer globalt set mindre end 10 pct. og i mange asiatiske og afrikanske lande under 5 pct.

Hvad betyder det for vores vurdering af demokratiseringsprocessen i disse lande, når man står over for, at halvdelen af befolkningerne således næsten ikke er repræsenteret? Det ser vi på med i hvert fald samme alvor som spørgsmålet om, hvorvidt der er flerpartisystemer eller ej, for reelt er det et spørgsmål om, hvorvidt der er repræsentativitet.

Lever disse lande så op til deres folkeretlige forpligtelser til at bekæmpe diskrimination imod kvinder ved at give dem de samme rettigheder som mænd i alle livets forhold? Det gælder rettigheder som lige adgang til uddannelse, sundhed, produktionsmidler, kredit og medbestemmelse i familiemæssige anliggender.

Hvis jeg på baggrund af placeringen som ansvarlig for Danmarks udviklingsbistand skal pege på nogle områder, vi særligt skal lægge vægt på som prioriteter på konferencen i Beijing, vil det derfor blive følgende:

For det første en kønsrollespecifik fattigdomsbekæmpelse, for det andet fremme af kvinders rettigheder, herunder demokratiske rettigheder, og for det tredje en befolkningspolitik, som sikrer kvinders reproduktive og seksuelle rettigheder.

Det er alle områder, som falder fint i tråd med strategien for Danmarks udviklingsbistand mod år 2000 og med vores politik for kvinder og udvikling, som også indgår i denne strategi.

Vores politik går generelt ud på at styrke kvinders rolle i udviklingsprocessen såvel ved at inddrage dem i projekter, hvor hele befolk-

ningen er målgruppe, som ved støtte til projekter, hvor kvinder er den direkte målgruppe.

For eksempel er det lykkedes i mange projekter, der drejer sig om vandforsyning, at involvere kvinderne aktivt som nøgleaktører i udviklingen. Det gælder vedligeholdelsen af pumperne og som bogholdere for landsbyens vandkomité, og i det hele taget har disse projekter, som tilsyneladende drejer sig om noget helt andet, været en løftestang for kvinders status i det lokale samfund.

Et kvindespecifikt projekt, man kunne nævne som eksempel på denne type aktivitet, er et projekt om kvinders juridiske rettigheder i det sydlige Afrika. Projektet sammenligner kvinders rettigheder i lovgivningen på det person-, familie- og arveretlige område med de traditionelle og ofte uskrevne regler, der har eksisteret. En vigtig side af projektet er at informere kvinder om deres rettigheder ifølge den lov, der trods alt findes, og som er skrevet ned.

Men uanset hvad vi gør, må vi være sikre på, at programmer og projekter ikke har negative bivirkninger, der ikke er tænkt igennem, og som kunne skade kvinderne, og det kræver faktisk også grundige forberedelser.

Det er ikke mindst på sådanne områder, at der i vores udviklingssamarbejde ligger en udfordring til, at vi følger aktivt op også efter Beijingkonferencen.

Jeg vil også gerne understrege vigtigheden af en effektiv og koordineret opfølgning på befolkningskonferencen, det sociale topmøde og kvindekonferencen. De hænger indholdsmæssigt tæt sammen, og en koordineret indsats såvel for alle bilaterale og multilaterale aktører på det internationale plan som mellem alle aktørerne på det nationale plan er nødvendig.

Lad mig til sidst kort komme ind på et par spørgsmål vedrørende logistikken i forbindelse med begivenhederne i Kina, Danmarks støtte til de internationale forberedelser og de videre danske forberedelser.

Først en bemærkning om Kinas værtskab for konferencen og for det delvis parallelle NGO-forum. Beslutningen om at acceptere Kina som værtsland blev som bekendt truffet allerede i 1992. På grund af menneskerettighedssituationen i Kina har der i de vestlige lande været en hel del debat herom. Man har frygtet, at Kina ikke vil leve op til sine forpligtelser til uhindret adgang for pressen og alle former for private organisationer, enkeltsagsbevægelser og individuelle deltagere i det sideløbende NGO-forum.

Denne frygt er for nylig blevet understreget af, at de kinesiske myndigheder har meddelt, at NGO-forum flyttes til et sted uden for Beijing ca. 50 km fra den officielle konference.

Danmark har sammen med de øvrige EU-lande protesteret over disse planer, som, hvis de føres ud i livet, vil påvirke, at den nære kontakt mellem de officielle delegationer og deltagerne i NGO-forum i praksis vil blive meget besværlig. Det forlyder, at det nye sted heller ikke har faciliteter til at opfylde de mange forskellige krav, som et arrangement af den art stiller.

Der ventes nu på, om presset på Kina i denne sag kan få myndighederne til at omgøre beslutningen og flytte NGO-forum tilbage til Beijing, eventuelt til det stadion, hvor De Asiatiske Lege blev afholdt for nogle år siden.

Regeringen har i øvrigt støttet såvel FN's konferencesekretariat som NGO-forum-sekretariatet med henblik på at medvirke til, at de praktiske forberedelser blev så effektive som muligt. Vi har også styrket forberedelsesprocessen specielt i Sydaskien gennem et koordineringsprojekt, som skal sikre størst mulig udbredelse af dokumentation og oplysninger om konferencen i regionen. Desuden skal projektet sikre, at flest mulig lande deltager i forberedelsesprocessen.

Endelig har en række internationale kvindenetværk modtaget støtte til forberedelsesarbejdet og til arrangementer på NGO-forum. I alt har Danmark således ydet ca. 2,2 mio. US dollars til de internationale forberedelser. Hertil kommer, at Danske Kvinders Nationalråd, som har påtaget sig en formidlingsrolle i Danmark, har fået hen ved 600.000 kr. til dette arbejde.

Inden jeg overlader næste indlæg til socialministeren, vil jeg gerne gøre opmærksom på, at forberedelsesprocessen endnu ikke er færdig. I Danmark fortsætter arbejdet i regeringskomiteen under socialministerens ledelse, men regeringens målsætning ligger fast. På internationalt plan skal konferencen bidrage til, at kvinder inddrages i samfundsudviklingen på alle planer og i alle lande, først og fremmest fordi kvinderne naturligvis har krav på dette, men også fordi intet samfund, hverken det danske eller det fattigste udviklingsland, menneskeligt og økonomisk har råd til at se bort fra halvdelen af befolkningen. Vi ved nu – ikke mindst efter analyserne i forberedelserne til topmødet i København – at en bæredygtig demokratisk og socialt retfærdig udvikling ikke kan skabes, uden at kvinderne placeres centralt i processen.

Socialministeren (Karen Jespersen):

Jeg vil gerne begynde med at slå fast, at en støtte til kvindernes kamp i udviklingslandene også for mig står meget centralt i forberedelserne af kvindekonferencen.

Kvinderne i udviklingslandene kæmper mod fattigdom, de kæmper for, at menneskerettighederne respekteres og overholdes også for dem, og de kæmper for at kunne deltage på lige fod med mændene i de økonomiske og politiske beslutningsprocesser. Og vores støtte, kvinderne i udviklede landes støtte til denne kamp i udviklingslandene må være meget centralt i arbejdet med kvindekonferencen.

Men omvendt betyder det selvfølgelig ikke, at det ikke spiller nogen væsentlig rolle i vores eget land, i vores eget arbejde for en større ligestilling. At der er brug for det, kan man se med det blotte øje i mange sammenhænge, og man kan også læse om det i Ligestillingsrådets rapporter.

Man kan måske sige, at kvindekonferencen er en højt tiltrængt saltvandsindsprøjtning til en fornyet debat om ligestilling også i vores eget land, og jeg har selv oplevet, at det egentlig har fungeret på den måde i Wien og i New York under hele arbejdet med kvindekonferencen, hvor jeg har oplevet en meget stor entusiasme, et engagement i arbejdet med at forberede kvindekonferencen og en meget omfattende og personlig involvering. På den måde kan man sige, at selve arbejdet med at forberede konferencen er et vigtigt led i arbejdet for ligestillingen.

Danmark var allerede i 1946 med til at foreslå en FN-konference for og om kvinder, men der skulle gå næsten 30 år, før tanken var modnet og den første kvindekonference blev holdt i Mexico i 1975. Fem år senere var Danmark vært for den 2. verdenskvindekonference i 1980.

I 1985 blev der holdt en ny konference i Nairobi, og det blev den begivenhed, der for alvor satte gang i nationale planer for øget ligestilling mellem kvinder og mænd. Man kan sige, at det centrale budskab var, at kvinder er og skal ses som aktive deltagere i udviklingen af deres samfund og ikke som passive modtagere og ofre. Det er nogle af de tanker, vi er i gang med at føre ud i livet.

I Beijing skal vi gøre status over, hvad der er sket siden konferencen i Nairobi, hvor langt vi egentlig er nået, og vi skal sætte nogle prioriteter for, hvad der skal ske i de næste år frem mod år 2000.

Et af konferencens hovedpunkter bliver vedtagelsen af et handlingsprogram, Platform for Action, som skal sætte fokus på de områder, hvor en særlig indsats fremover er nødvendig. Det drejer sig fortsat om meget centrale områder som bekæmpelse af kvinders fattigdom, anerkendelse af kvinders bidrag til en bæredygtig udvikling, fremme af kvinders økonomiske uafhængighed, lige fordeling af magt og ansvar, respekt for kvinders og pigers menneskerettigheder, afskaffelse af vold mod kvinder, lige adgang til uddannelse og sundhed og et særligt kapitel om pigebarnet.

Der har for nylig været forhandlinger om Platform for Action i New York, og efter de forhandlinger, der strakte sig over godt tre uger, er der stadig væk mange uløste spørgsmål.

Når der er uløste spørgsmål, hænger det sammen med nogle mere overkommelige diskussioner om, hvordan man skal formulere bestemte standpunkter, men det hænger også sammen med, at der er reel uenighed om indholdet, om substansen, og det betyder, at der fortsat er et stort arbejde at gøre frem mod selve Beijingkonferencen.

Der har været en forhåbning om, at vi kunne blive færdige, så vi i New York kunne være blevet enige om et endeligt udkast til Platform for Action. Men det lykkedes, må man desværre sige, bestemt ikke. Der er stadig væk mange spørgsmål, der er uløste.

De største uenigheder findes inden for sundhedsområdet, og når det drejer sig om menneskerettigheder, og det er positioner, der er velkendte. Det er ting, der har været voldsomme stridigheder om tidligere på andre FN-konferencer i Kairo og Wien, og det er de uenigheder, der kommer op igen både i forbindelse med reproduktive og seksuelle rettigheder og som modstand mod enhver form for forpligtelse på menneskerettighedsområdet.

En anden central uenighed er opstået i forhold til den grundlæggende forståelse af kvinders og mænds rolle og ansvar i samfundet. Det er en uenighed, der kommer til udtryk i diskussionen om et begreb som ligestilling, hvor der er nogle, der ønsker det suppleret med det mere udvandede begreb ligestilling. Det kommer til udtryk i diskussionen om begrebet køn, hvor der er nogle lande, der ikke vil anerkende det som et socialt begreb, og i diskussionen om familiebegrebet, hvor der er lande, der kun vil tale om én familie, men ikke acceptere, at man kan tale om forskellige former for familie.

De diskussioner, der har været oppe, afspejler ikke traditionelle modsætninger mellem Nord og Syd. Der er alliancer på tværs af religioner mellem på den ene side muslimske og katolske lande og på den anden side mere progressive udviklingslande og de vestlige lande.

Men når man læser udkastet til handlingsprogrammet, finder man da heldigvis også mange positive træk. Der er f.eks. opnået enighed om en række handlingsforslag, der skal sikre kvinders ret til ligebehandling på arbejdsmarkedet, ting, som vi måske tit tager for givet herhjemme, men som kan være meget afgørende for kvinder i udviklingslandene, og som betyder, at man indretter arbejdspladserne sådan, at kvinder kan være med til at tage del i og få del i de job, der er.

Det blev også anerkendt, at en forudsætning for et velfungerende demokrati er, at hele befolkningen, kvinder som mænd, deltager i samfundets beslutningsprocesser, og at kvinder skal være med dér, hvor de økonomiske og politiske strukturer defineres.

Der er også enighed om, at der skal være en bedre sammenhæng mellem arbejdsliv og familieliv, og det er kommet stærkere frem her, end det er sket tidligere. Som noget nyt bliver det nu slået fast, at mænd også har et ansvar i familien. Det var også med i Kairodokumentet, men det kommer nu stærkt med igen i Platform for Action, at kvinderne og samfundet har krav på, at mænd tager del i ansvaret for familien.

Ligestilling er ikke kun en sag for kvinder. I dokumentet opfordres kvinder og mænd til at arbejde sammen, for at ligestillingen opnås, og der sættes fokus på integration af kønsperspektivet i alle politikområder og -programmer på alle niveauer i samfundet med alle aktører involveret, sådan at ligestilling ikke kun bliver sådan et lukket, afgrænset område, som visse enkelte entusiastiske personer beskæftiger sig med, men skal være noget, der er en integreret del af alle samfundets områder.

Det udkast, der nu ligger til en handlingsplan, er et meget omfattende dokument på op mod 200 sider, og det kan være et problem, fordi det selvfølgelig er svært at få et overblik over. Derfor har Danmark under forhandlingerne støttet, at der bliver udarbejdet en kort Beijingdeklaration, en kort og koncis deklaration skrevet i et klart og lettilgængeligt sprog, som kan forstås af alle som en slags kortfattet handlingsprogram, der kan bruges som en rettesnor for opfølgningen af konferencen.

Efter konferencen er opfølgningsarbejdet selvfølgelig utrolig vigtigt for at sikre, at anbefalingerne fra Beijing bliver ført ud i livet og bliver omsat til handling. Her er koordination og ansvar nøgleord, der skal sikre, at alle aktører bliver draget ind i opfølgningsarbejdet.

Ansvaret for ligestilling mellem kvinder og mænd kan ikke alene hvile på ét råd, ét sekretariat eller ét ministerium. Alle offentlige institutioner på lokalt, regionalt og nationalt plan må påtage sig et ansvar for, at anbefalingerne fra Beijing bliver ført ud i livet.

Men også andre dele af samfundet må inddrages. Massemedierne, som i mange tilfælde fremstiller og fastholder stereotype billeder af både kvinder og mænd, har en vigtig rolle at spille, ikke fordi de negative stereotyper skal afløses af positive stereotyper, men fordi vi må kræve et mere realistisk og tidssvarende billede af kønnenes evner, ressourcer og muligheder.

Organisationer og virksomheder må deltage i arbejdet. De har også et ansvar for, at kvinder ikke diskrimineres, og at mænd og kvinder sikres lige muligheder såvel på arbejdsmarkedet og i familien som overalt i samfundet, og her har også den enkelte mand og kvinde et ansvar.

Regeringen vil arbejde for, at der sker konkrete fremskridt på den 4. verdenskvindekonference, og regeringen ser frem til målbevidst at arbejde for gennemførelsen af konferencens beslutninger såvel herhjemme som på internationalt plan i et bredt samarbejde med alle aktører og ikke mindst Folketingets partier.

Forhandling

Helle Degn (S):

Hermed vil jeg gerne på forespørgernes vegne takke for besvarelserne fra både statsministeren, udviklingsministeren og socialministeren, og på forslagsstillernes vegne med undtagelse af Fremskridtspartiet vil jeg gerne benytte lejligheden til at fremsætte følgende forslag om motiveret dagsorden, sådan at det kan indgå i den videre debat:

Forslag om motiveret dagsorden

»Folketinget konstaterer med tilfredshed, at der i de seneste store FN-konferencer i stigende grad har været fokuseret på betydningen af ligestilling mellem kvinder og mænd.

Såvel spørgsmålet om gennemførelsen i praksis på alle niveauer af de vedtagne målsætninger som tendensen til en række landes stærkere markering af en egentlig modstand mod allerede vedtagne principper, CEDAW- og alle øvrige konventioner om ligestilling, giver imidlertid anledning til stor bekymring og overvejelser om nye strategier.

Folketinget opfordrer derfor regeringen til både i forbindelse med forberedelsen til den 4. verdenskvindekonference, under konferencen og efterfølgende at fastholde den linje, der blev udtrykt ved Wien- og Kairokonferencerne og på det sociale topmøde i København, der understøtter kvinders individuelle reproduktive og seksuelle rettigheder, økonomiske rettigheder, menneskerettighederne og en lovfæstet adgang til uddannelse samt behovet for den særlige satsning på piger og på kvinders centrale rolle i bekæmpelsen af fattigdom.

Folketinget opfordrer regeringen til at arbejde for, at rækken af verdenskvindekonferencer fortsættes.

Folketinget opfordrer regeringen til at fremlægge en redegørelse for opfølgningen på den fjerde verdenskvindekonference og ligestillingsaspektet i de øvrige internationale konferencer og fremlægge forslag til både den nationale og internationale opfølgning.

Folketinget går herefter over til næste sag på dagsordenen.«
(Dagsordensforslag nr. D 73).

Tredje næstformand (Margrete Auken):

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se foran). Dette forslag indgår nu i forhandlingen.

Ingrid Rasmussen (S):

På Socialdemokratiets vegne vil jeg gerne takke ministrene for besvarelsenerne.

Når vi drøfter FN-kvindekonferencer og kvindespørgsmål i øvrigt her i Folketinget, er det vigtigt at holde sig for øje, at dansk involvering i dette arbejde har en gennemgående rød tråd fra det nationale ligestillingsarbejde over det nordiske samarbejde og EU-samarbejdet til det globale samarbejde på FN-plan. Den røde tråd er: Kvinders lige rettigheder i samfundene på alle niveauer, lokalt, regionalt og internationalt.

Kvinder er halvdelen af verdens befolkning, men kvinderne bærer ulige byrder, og kvinderne har ulige muligheder for et kvalitetsfyldt liv.

I lyset af det nylig afholdte sociale topmøde i København glæder det mig, at vi i Danmark bliver taget til indtægt for mange gode initiativer og støtte til andre lande. Nelson Mandela takkede Danmark og lovede ikke at glemme os nu, hvor andre store lande gerne vil være venner med Sydafrika. Den sydafrikanske regering arbejder også for ligestilling efter dansk model og råd.

Vi må i vores internationale samarbejde både være foregangsmænd og -kvinder, men også arbejde i skyldig respekt for det enkelte lands forskellighed og særtræk på ligestillingsområdet, og vi må være åbne over for, at vi også kan lære meget af andre lande.

Det internationale ligestillingsarbejde i FN kan af og til synes trægt, præget af politisk træghed, uigennemskuelighed og en stor dosis dobbeltmoral, når man ser på forholdet mellem regeringernes udtalelser og deres faktiske handlinger. Man fristes måske oven i købet til at spørge sig selv, om det i det hele taget er værd at bruge så mange kræfter på noget, der i sidste ende måske kun giver ganske få synlige resultater.

Når jeg alligevel kan svare klart: Ja, det kan betale sig, er det, fordi FN-arbejdet med ligestilling handler om at forbedre menneskers vilkår, og det handler om demokrati og solidaritet. Grundlæggende er selve diskussionen i FN et sundhedstegn for verdenssamfundet. Udfordringen til os er selvfølgelig at præge denne diskussion med progressive holdninger.

At gennemføre ligestilling handler om at have tilstrækkelig lovgivning, som forbyder kønsdiskrimination, og som samtidig giver rammer for at sætte initiativer i værk. Men det er ikke nok. Vi får ikke reel ligestilling, før vi alle som noget helt naturligt tænker ligestilling og handler derefter. Vi skal integrere ligestilling som målsætning og som praktisk handling i den generelle politik og planlægning; det må være målet.

Hvordan kan vi så sikre, at mainstreaming, altså integrering af ligestilling, rent konkret finder sted? Allerførst handler det om både nationalt, regionalt og internationalt at få bred forståelse i samfundene for vigtigheden af, at vi skal have ligestillede samfund.

Det handler om holdningsændringer hos den enkelte borger og så sandelig også hos regeringerne, lovgiverne og embedsfolkene som sådan. Før vi når til denne holdningsændring, handler det om information og egentlig undervisning, og her skal vi hele tiden presse på.

Vi skal støtte kvinderne i tredjeverdenslandene i deres bestræbelser på at få et kvalitetsfyldt liv. Det kan vi blandt andet gøre ved at forfølge målene for de allerede vedtagne målsætninger fra tidligere FN-konferencer.

Statsministeren nævnte Riokonferencen om miljø, Wienkonferencen om menneskerettigheder og Kairokonferencen om befolkningsudviklingen, som sammen med det sociale topmøde har trukket det uundgåelige kvindeaspekt klarere og klarere med ind. Det er jeg godt tilfreds med.

Selv om der på Kvindekommissionens 39. samling i New York var vanskelige forhandlinger på områderne menneskerettigheder og sundhed, skal Danmark selvfølgelig presse på sammen med de øvrige EU-lande. Vedtagne tekster er vedtagne tekster, og det må også de fundamentalistiske regeringer, som siger, at de ikke vil implementere kvinders rettigheder, acceptere. Ellers er vi på vej tilbage med syv mileskridt. Det ville være katastrofalt.

Kvindens reproduktive og seksuelle rettigheder bør selvfølgelig anerkendes. Kvinder efterlades som fødeobjekter i landsbyer eller i fattigdomsghettoer i storbyer, og disse kvinder har hermed ingen eller få reelle muligheder for at tilkæmpe sig et liv med bare en anelse ligeværd og ligestilling overhovedet. Fattigdomsbyrderne er overordentlig store for disse kvinder.

Kvindens menneskerettigheder er også at kunne se bedre livsmuligheder for deres pigebørn, end de selv har haft. Det er udmærket, at der nu fokuseres på pigebarnet – girl child – blandt andet efter forslag fra udviklingslandene.

Mange steder i verden erkender man nu, at piger diskrimineres, allerede inden de fødes, først får mad, når drengene har fået, bliver udsat for lemlæstende omskæring, får kortere skolegang og uddannelse, udsættes for prostitution og handel, bliver gift som børn med teenagegraviditet til følge og i øvrigt udnyttet seksuelt på det groveste.

De tilbageværende skarpe parenteser – knasterne – skal væk i Beijing. Her kommer NGO'erne ind som særdeles væsentlige formidlere og samarbejdspartnere. Det er kvindeorganisationernes rolle at skabe debat og kanalisere kvindekrav fra græsrodder til beslutningstage-re, og det er også deres opgave sammen med regeringerne at sikre, at FN's handlingsplaner for ligestilling bliver fulgt op.

Siden FN's kvindeår i 1975 er der sket en markant udvikling i kvindeorganisationernes

arbejde. Det gælder herhjemme, og det gælder også internationalt. Stadig flere kvinder arbejder målrettet på at påvirke FN's arbejde med kvinde-spørgsmål.

Vi så under det sociale topmøde i København, at kvinderne næsten stjal billedet. Det gjaldt ikke kun Hillary Clinton, men så sandelig også de mange kvindegrupper, som samarbejdede om at stille krav til FN's officielle slutdokument. Og kvindernes stemme blev hørt.

Styrken i kvindeorganisationernes samarbejde er netop, at det er et fortsat arbejde, og at det er blevet en fast tradition, at NGO'erne samles i kvindeforum i tilknytning til FN-konferencerne.

Derfor er det utroligt uheldigt og uacceptabelt, at kineserne tilsidesætter forpligtelsen til, at NGO-konferencen og regeringskonferencen skal ligge så geografisk tæt på hinanden som muligt. Man kan ikke påstå, at flere timers kørsel i Beijingområdet er tæt på hinanden. Dette har vi selvfølgelig protesteret imod, både gennem Kvindekommissionens arbejde og gennem EU.

Vi ser, at kønsspørgsmålene er reflekteret i de afholdte store verdenskonferencer, og at disse principper efterhånden har fået stor betydning for indholdet i de vedtagne tekster. Det kan være svært at fastholde regeringerne verden over, og det er vigtigt, at vi fastholder det danske, det nordiske og det europæiske pres og derigennem verdenssamfundets pres.

Jeg mener, at verdenskvindekonferencerne er kommet for at blive, og Socialdemokratiet støtter naturligvis dagsordensforslaget.

Hanne Severinsen (V):

I Venstre synes vi, det er vigtigt, at der er bred enighed i Folketinget om disse konferencer. Derfor har vi også kunnet være med i de forskellige dagsordener forud for konferencerne, som går helt tilbage til den første i Mexico for 20 år siden, og der er unægtelig sket en udvikling i disse 20 år.

Jeg er helt sikker på, at én af de ting, der er kommet ud af den række konferencer, vi har haft, og den proces, der er blevet sat i gang, er, at der er blevet bedre forståelse blandt verdens kvinder. Der var nok lidt mistænksomhed i starten, men det, der er kommet ud af det, er et meget veludbygget kvindenetværk. Det har givet sig udslag i, som også andre har været inde på, at man på Riokonferencen kunne se, at selv om det drejede sig om miljø, var det i høj grad også kvinders problemer i miljøet og deres

vigtige rolle for at forbedre miljøet, som kom til at præge en del af dagsordenen.

Det samme så vi i Wien, hvilket ikke er mærkeligt. Det var menneskerettigheder, det drejede sig om, og kvinder og ligestilling er i høj grad et menneskerettighedsspørgsmål, som også dér kom op til overfladen, hvor man kunne se, at mange af dem, som var med, kendte til problemerne og var gode til at formulere sig, og de fik derfor nogle gode tekster med.

Det samme skete i Kairo, hvor der var meget store problemer netop på det kvindepolitiske område, problemer, som blev løst med nogle tekster efter nogle vældige forhandlinger både med paven og med forskellige muslimske kredse, og det lykkedes at opnå enighed.

Det samme skete ved det sociale topmøde i København: Der blev straks sat fokus på, at hvis vi skal have social udvikling, så er det også kvinders udvikling, det handler om, og der kom igen nogle gode tekster.

Derfor er det ærgerligt at konstatere, når man ser på den tekst, der ligger forud for den kommende konference i Beijing, at man går et skridt tilbage. Der kommer pludselig en masse skarpe parenteser i tekster, som man troede man var enig om, og det er nok noget af det, man må vænne sig til: Man skal ikke læne sig tilbage og sige, at nu har vi nået det. Man må være klar over, at det er en proces, der skal gå videre, og det er også årsagen til, at vi i Venstre støtter den del af vores dagsorden, der siger, at man skal fortsætte rækken af konferencer.

Den konference, som skal foregå i Beijing, er et forsøg på at gøre midtvejsstatus, efter at de fremadrettede strategier blev vedtaget i Nairobi. Der er sket en glædelig ting, siden nogle af os var i Nairobi: Dengang havde vi jo utrolig mange problemer med den kolde krig, og hvad det affødte af mærkelige verbale slagsmål, som ikke havde meget at gøre med kvinders vilkår. Jeg husker, hvordan vi kunne bruge dage på at diskutere, hvad fred egentlig var. Det var et meget ufredeligt emne, for man kunne godt blive enig om, at man var for fred, men man var temmelig uenig om, hvem der var skyld i, at man ikke havde fred. Det samme gjaldt spørgsmålet om zionisme osv.

Alle disse ting er vi heldigvis ude over, men det betyder selvfølgelig også, at vi nu så meget desto mere kan se på de reelle problemer, og dem er der sandelig mange af. Der er sket mange tilbageslag for kvinders vilkår i de sidste 20 år. Der er mange flere eneforsørgere, det er

stadig væk kvinderne, som har det dårligst betalte arbejde, og som mangler juridisk ret til deres ejendom, og vi kan se, hvad den stigende fundamentalisme har betydet f.eks. med hensyn til den manglende tilladelse til prævention. Det betyder jo gadebørn og illegale aborter og alle mulige andre ulykker.

Jeg synes, det er rigtigt, at konferencen i Beijing sætter fokus på pigernes vilkår, så meget desto mere som værtslandet bestemt har brug for at sige noget om kvinders betydning i et samfund, hvor pigebørn vælges bort, og hvor det, at man kun har ét barn, betyder, at det helst skal være en dreng. Vi ser også, at der i Tibet har været tale om, at vores værtsland foretager tvangssterilisering af et helt folk.

Det er nogle af de ting, som der er grund til at være kritisk over for. Børn tvinges til arbejde. I går havde vi her i Folketinget en diskussion om, hvordan man skulle have økologisk bomuld, og jeg må sige, at noget af det, der har chokeret mig, er, at hvis man skal have noget rigtig rent bomuld, skal man helst have små børnehænder til at få fat i disse ting, for så er der ikke så meget, man skal rense bagefter!

I vores iver efter så mange andre ting skal vi i hvert fald tænke på, at der er nogle børn, der bliver tabere. Det gælder børneprostitution, det gælder situationen i Afrika, hvor vi jo ser, at man får så mange børn og mangler forsørgere og har svært ved overhovedet at klare familiens vilkår. Det gælder såmænd også i et land som Rusland, hvor der er nogle andre problemer: Mændene drikker og er voldelige, og samfundet holdes i høj grad fast af de kvindelige babusjaker, som sørger for deres familie.

Det, jeg synes er vigtigt midt i al elendigheden og alle de mange problemer, der findes i verden, er at fastholde, at når vi skal hjælpe kvinderne, er det ikke bare, fordi det er synd for kvinderne, så er det også, fordi det er godt for os, det er godt for verdens udvikling, fordi kvinderne sidder i mange af de nøglepositioner, som gør, at de kan være med til at forbedre sundhedstilstanden, de kan være med til at sikre rent vand, det er dem, der står for en meget stor del af landbruget, det er dem, som kan sætte en udvikling i gang. Et lille mikrolån til en kvinde i Afrika kan måske sætte en fabrikation i gang og brede sig som ringe i nogle andre sammenhænge.

Så der er tale om en investering, og det er også det, man i stigende grad er blevet opmærksom på. Derfor taler man om, at det er kvinders

position, der skal styrkes, så de får mulighed for at være med i udviklingen.

Som følge af Nairobi-konferencen gjorde vi jo det i Danmark, at vi nedsatte et internationalt ligestillingsudvalg, og jeg synes, der er god grund til at sige her i denne debat, at det har været en god ting, at man har kunnet koordinere den danske indsats internationalt, for det er forskellige, der kommer i de forskellige fora, men i det internationale ligestillingsudvalg har det været muligt at koordinere, så man ikke altid skulle begynde forfra i debatten. Det tror jeg har været en fordel, og det mener jeg vi skal fortsætte med.

En af de gode ting, der er kommet ud af det, er vores fokus på, at vores internationale bistand i høj grad retter sig imod kvindernes problemer. Vi har set, hvordan særlige projekter for kvinder har fremmet udviklingen. Vi har blandet os i forskellige landes forhold, når det f.eks. gælder juridiske rettigheder, med tanke på at uddanne kvindelige barfodsjurister i Uganda, som kan fortælle, hvordan de reelle rettigheder i virkeligheden er.

Man kunne selvfølgelig sige: Blander vi os ikke for meget? Kan vi tillade os at komme med vore normer?

Men det er jo heller ikke det, vi skal. Vi skal hjælpe og understøtte, men det er ikke vores kamp. Det er deres kamp, vi understøtter, og det er også derfor, det er vigtigt, at det er dem, som bestemmer, hvordan kampen skal foregå.

Derfor er det også vigtigt for os, at samspillet med NGO'erne på sådan en konference kommer til at foregå sådan, at der virkelig bliver et samspil, og derfor kan vi kun beklage den flytning af forum, der er foregået.

Men det er også vigtigt, at vi – netop for at understrege, at det ikke er vores normer, vi skal overføre – gør os klart, at nok er Danmark på nogle måder et mønsterland, men vi er også et land, der har mange problemer.

Statsministeren nævnte, at det var vældig godt, at vi havde en meget høj erhvervsfrekvens. Det er ikke sikkert, at alle verdens kvinder synes, at det er noget at stræbe efter. Vi har mange skilsmisser, vi har børn, som bliver passet af andre, vi har mere og mere betalt os fra det, man kunne kalde menneskelig omsorg, så der er nok nogle i ulandene, som ville synes, at det ikke lige akkurat var vores model, de ville have.

Men det er vigtigt, at vi støtter hinanden og fortsætter arbejdet med at opbygge netværk

internationalt. Og som vi kan se af de mange skarpe parenteser: Den kamp er ikke en, der bliver vundet lige med det samme.

Pernille Sams (KF):

Det er tankevækkende at stå her i Danmark og skulle deltage i verdenskvindekonferencen i Beijing.

På stort set alle områder er vi et privilegeret folkefærd – kvinder såvel som mænd – et lille fredeligt hjørne af verden med uddannelse til alle, hvor krige og sult kun er noget, vi kender fra fjernsynet, hvor sygdomme bekæmpes effektivt, og hvor vi generelt har fået opbygget et samfund med stor gensidig respekt kønnene imellem.

Der er undtagelser, men set i verdenssammenhæng er vore hjemlige problemer små.

Virkeligheden ser meget anderledes ud andre steder i verden, og det er først og fremmest denne virkelighed, der vil blive helt central ved verdenskvindekonferencen i september. Vi må konstatere, at materialet til konferencen endnu ikke foreligger, og det er naturligvis beklageligt og et alvorligt handicap ved en forespørgsel som den i dag, som var tænkt som en konkret optakt til konferencen.

Vi kender imidlertid en lang række af problemerne. De har desværre ikke ændret sig meget fra tidligere.

Der skal sættes både store og realistiske mål for forandringer og forbedringer i vilkårene for verdens kvinder. Der skal holdningsændringer til. Det er ikke en nem og hurtig proces, men det er en nødvendighed. Det er fundamentale rettigheder og overordnede aspekter, der bør arbejdes med i Beijing i september med særlig vægt på, hvordan de gennemføres i praksis, både fordi andet strider imod vores menneskesyn og de internationalt anerkendte menneskerettigheder, og fordi en forbedring af kvindernes vilkår er grundlaget for fredelig sameksistens og en afbalanceret udvikling i de enkelte lande.

Der er i de seneste mange år vedtaget mange internationale erklæringer om at bekæmpe diskrimination af kvinder, vold mod kvinder m.m., men man må konstatere, at langt de fleste lande ikke lever op til det, de selv skriver under på. Alligevel må de internationale konferencer siges at have en berettigelse, for de er dog til stadighed med til at øge presset og synligheden af og bevidstheden om problemerne.

Sidst var det sociale topmøde her i København med til at understrege kvindens centrale rolle i den sociale udvikling i samfundet og nødvendigheden af kvinders deltagelse, hvis der skal skabes en langsigtet og bæredygtig udvikling.

Men det vil være vigtigt at få fjernet den udhuling af kvindernes ret til udvikling, som desværre sneg sig ind i slutdokumentet i slutfasen af topmødet, således at kvinders rettigheder skal udmøntes under forbehold af landenes religiøse og filosofiske tradition.

Problemerne med befolkningstilvæksten f.eks. løses heller ikke uden store uddannelses- og oplysningsmæssige fremskridt for kvinderne i de berørte lande. Faktisk er kvindernes muligheder for videreudvikling en af de helt afgørende forudsætninger for, at den store befolknings-tilvækst, vi oplever i visse dele af verden, kan dæmpes.

Uden at fremdrage enkeltlande må man sige, at det står ualmindelig sløjt til med overholdelse af selv fundamentale menneskerettigheder for kvinder i en lang række lande og kulturer. Derfor er det i sig selv også en vigtig ting at fastholde de underskrivende lande på de allerede vedtagne principper.

Det er også naturligt at tage hensyn hertil i forbindelse med Danmarks meget omfattende udviklingsbistand og i større omfang at søge at fremme en naturlig og afbalanceret udvikling gennem disse hjælpeprogrammer.

Det er en lang og nødvendig proces, hvis vi vil være med til at stabilisere verden. Det er mange områder, der skal sættes ind på, og de er meget forskellige fra land til land. Grundlæggende er det et spørgsmål om at sætte en udvikling i gang i disse lande mod en erkendelse af, at kvinder og mænd har et fælles ansvar for dagligdagen og for at løse problemerne i samfundet, således at man naturligt bevæger sig mod en stadig større gensidig respekt kønnene imellem.

Det er vigtigt, at der tages udgangspunkt i de enkelte landes kultur og historiske baggrund i denne proces, da det er helt afgørende for succesen af indsatsen. Det er ikke vore normer, der kritikløst skal overføres.

I visse lande har man følelsen af at respekten for kvinden på det nærmeste slet ikke eksisterer. Her er det fundamentale menneskerettigheder, der skal i fokus, og vold, der skal bekæmpes.

Problematikken med hensyn til omskæring af kvinder primært i de afrikanske lande er også

en meget alvorlig sag, som der bør tages kontant fat på, også selv om det visse steder er et følsomt emne. Millioner af pigebørn omskæres hvert år, uden at de respektive regeringer griber effektivt ind. Det er uhyggeligt, og det bør inddrages ved en konference som den i Beijing.

Andre steder i verden er lige adgang til uddannelse og sundhed et af de vigtigste delmål, som skal have prioritet. Yderligere kan nævnes områder som større inddragelse af kvinden i beslutningsprocesserne, magt og ansvar, kvindernes juridiske rettigheder og økonomiske selvbestemmelse som centrale områder for Beijingkonferencen at tage fat på, og overordnet er der overalt brug for store mængder oplysning.

Der er meget store problemer og udfordringer at tage op ikke mindst i den tredje verden og jo også i værtslandet selv, hvor selvfølgelig menneskerettigheder trædes under fode. På den baggrund kan man undre sig over, hvorfor FN har lagt konferencen netop dér.

I Det Konservative Folkeparti lægger vi vægt på, at der bliver tale om operative og forpligtende formuleringer, så konferencen ikke ender som en masse velmenende ord, men således at der peges på konkrete fremskridt, som også kan gennemføres.

Og vi kan støtte dagsordensforslaget.

Anni Svanholt (SF):

Kvinder udgør den halve verden, men kvinder har desværre ikke den halve indflydelse på verdens udvikling. Globalt og generelt set har kvinderne opnået en række resultater i kampen for deres rettigheder, siden FN startede kvindeåret med den første internationale kvindekonference i Mexico i 1975.

Men kvinderne er stadig nødt til at arbejde hårdt for en sikring af deres rettigheder og til at slå for en stærk placering i de internationale dokumenter. Ja, selv hårdt tilkæmpede placeringer og rettigheder antastes jo gang på gang og skal erobres igen.

Vi oplever desværre også i disse år en stærk kvindeundertrykkelse og også stærke overgreb over for kvinder - og tortur. Der er faktisk også tale om stærke tilbageskridt for kvinderne i disse år.

I 1985 blev der afholdt kvindekonference i Nairobi. Der blev i enighed vedtaget en række vigtige dokumenter, de såkaldte fremadrettede strategier, og en aktionsplan for at bedre kvinders vilkår. Strategipapiret påpegede, at en stor

del af fattigdommen i den tredje verden skyldes udbygning, protektionisme og den pengepolitik, som rige vestlige lande fører over for en række ulande. I den forbindelse vil jeg gerne nævne strukturtilpasningsprogrammer, som i særlig grad giver kvinderne problemer, og hvor kvinderne faktisk bliver tabere.

Og for kort tid siden blev det sociale topmøde afholdt i København med emnet social udvikling og fattigdomsbekæmpelse. Her blev det meget klart, at kvinderne er blandt de fattigste af de fattige i verden, men samtidig er kvinderne også livsnerven i den sociale udvikling og helt centrale i bekæmpelsen af fattigdom.

I den tredje verden er kvinderne også ryggraden i udviklingen af landbruget og står for en bæredygtig udvikling, som verdenssamfundet efterlyser, til sikring af vores fælles naturgrundlag og bekæmpelse af miljøødelæggelse. Derfor blev en af hovedkonklusionerne fra topmødet også meget klar: Hvis verden skal afskaffe fattigdom, skal der satses aktivt på kvinderne på alle områder. Kvinderne er nøglepersoner, og udviklingen hænger meget nøje sammen med kvindernes stilling i samfundet.

Kvindernes grundlov, CEDAW-konventionen, er FN's konvention om afskaffelse af diskrimination af kvinder. Den blev vedtaget i 1979 og ratificeret i Danmark i 1983. Konventionen kræver ligestilling for kvinder på alle livets områder: politisk, økonomisk, socialt og kulturelt. Den indtager en meget betydningsfuld plads blandt de internationale menneskerettighedstraktater, fordi den bringer den kvindelige del af menneskeheden i fokus. Konventionen er tiltrådt af 139 lande, men det går mildt sagt ikke særlig godt med at få den efterlevet.

På menneskerettighedskonferencen i Wien og befolkningskonferencen i Kairo blev der opnået væsentlige forbedringer for kvinderne, især på konferencen i Kairo, hvor debatten og kampen for reproduktive og seksuelle rettigheder for kvinder blev det centrale. Det blev en magtkamp på værdier, hvor kvinderne vandt over Vatikanstaten og fundamentalisterne.

Nu står vi så over for afholdelsen af den 4. kvindekongress med en række helt centrale emner, men det dokument, der ligger til forhandling, giver anledning til problemer og vanskeliggør både en konstruktiv dialog og mulighederne for at opnå gode resultater. En meget stor del af teksterne er desværre fortsat til diskussion, og allerede vedtagne beslutninger fra både Wien og Kairo skal genoptages.

Netop befolkningskonferencens definitioner og vedtagne tekster om kvinders reproduktive og seksuelle rettigheder er til fornyet forhandling. Det beklager vi stærkt i SF. I SF mener vi, at den danske delegation skal arbejde stærkt for, at udgangspunktet for forhandlingerne skal være de allerede vedtagne og hårdt tilkæmpede rettigheder fra Wien, Kairo og det sociale topmøde i København.

Her lægger vi afgørende vægt på kvinders reproduktive og seksuelle rettigheder, men også på de økonomiske rettigheder, bl.a. retten til at eje jord – som ikke er en selvfølge for kvinder i udviklingslandene – og retten til uddannelse både for piger og kvinder. Uddannelse for kvinder er nøglen til, at kvinder aktivt kan deltage i alle samfundets forhold, påvirke den demokratiske beslutningsproces og få indflydelse på samfundets udvikling.

Under forberedelserne til kvindekongressen har NGO'erne været meget aktive og meget deltagende. Det er helt afgørende for, at vi kan få et godt resultat, at der er et samspil mellem kvindeorganisationer bredt taget, kaldet NGO'erne, og de folkevalgte repræsentanter.

Vi synes blot, at vi stærkt må beklage, at NGO-forum antagelig ikke bliver placeret tæt på den officielle konference. Vi anser det for at være en nødvendighed, at der er meget, meget tæt kontakt mellem den officielle konference og NGO'ernes. Vi oplevede jo i København, hvor nødvendigt det var, og vi vil stærkt opfordre til, at man fortsat arbejder på, at det kan blive resultatet.

Her i Danmark kan vi sige at vi er kommet langt med hensyn til ligestilling mellem mænd og kvinder sammenlignet med udviklingslandene, men bruger vi vores egen målestok og sammenligner os med de nordiske lande, er der sandelig lang vej tilbage. Man kan blot læse Ligestillingsrådets rapporter.

I Danmark er der stadig større arbejdsløshed for kvinder end for mænd, og de allerdårligst stillede i vores samfund er også kvinder. Der skal også sættes fokus på kvindernes manglende ligestilling i Danmark.

Til slut vil jeg gerne sige: SF støtter dagsordenen, og jeg vil understrege nødvendigheden af at fortsætte rækken af verdenskvindekongresser og af, at der sikres en opfølgning af den 4. verdenskvindekongress og de tidligere afholdte konferencer og topmøder både nationalt og internationalt, og det vil sige, at kvinder skal have en central placering i Danmarks fattigdomsbekæmpende udviklingsbistand.

Annette Just (FP):

Nu har vi altså en forespørgsel til statsministeren om FN's kvindekonference i Beijing, og så lyttede jeg med spænding efter, hvad statsministeren ville sige om det.

Statsministeren brugte mange og fine og lange ord på at fortælle om det danske arbejdsmarkedssystem og ligestillingen, og hvor langt det var kommet, men egentlig talte ikke særlig mange, for ikke at sige slet ikke nogen ord om, hvad statsministerens opfattelse var af, hvad der skulle ske i Beijing.

Det overlod han til andre ministre, og der var dog én, der var så ærlig at sige – det var socialministeren – at det her bl.a. var en kamp imod de katolske og de muslimske lande, reaktionære lande, hvor vi skal sikre kvindernes rettigheder.

Er det virkelig det, vi taler om? Er det det, som vi som danske parlamentarikere skal tage til Beijing og sige? Eller er det at give muligheder til kvinder over hele verden, muligheder for, at de kan uddanne sig, at de kan lære at læse og skrive, således at de selv kan rejse sig, selv kan kæmpe for deres rettigheder?

Jeg har også hørt utrolig mange fine, gode taler om alt det, der er blevet vedtaget på tidligere konferencer, dog med den lille malurt, at alle har måttet erkende, at det ikke rigtig er lykkedes at føre det ud i livet.

Er tiden så ikke inde til, at vi her i Danmark som kvinder siger: Hør, venner, det her duer ikke – vi kan ikke blive ved med at lave fine tekster og få dem vedtaget og bagefter måtte konstatere, at de duede bare ikke?

Hvis vi skal gøre noget, skal vi gøre det enkelt. Så skal der virkelig være behov for det, de skal kunne bruge det til noget. Dem, som jeg har lyttet til og lært mest af, er i virkeligheden kvinder fra ulandene.

Og hvad er det, de har sagt?

De har sagt: Vi ønsker ikke en kamp om ligestilling her og nu, vi ønsker ikke kønskvotering, vi ønsker ikke alle de fine ord, nej, vi ønsker mulighed for at lære, basisuddannelse til alle de unge piger såvel som de unge kvinder selvfølgelig, at de lærer at læse og skrive, at de får basis for selv at udvikle sig, for at være med til at udvikle landet og kulturen og på den måde kæmpe sig frem til vores stade, hvis man nu skulle synes, at det danske system er så glørdigt.

Fru Ingrid Rasmussen fra Socialdemokratiet var inde på noget af det ved at sige, at der er tale om holdningsændringer. Det er holdningerne,

vi skal påvirke. Men jeg må nok erkende, at Fremskridtspartiet og jeg er enige om, at den fine motiverede dagsorden, som alle andre partier end Fremskridtspartiet har været med til at foreslå, ikke siger en lyd om det, men bliver ved med at køre på overfladen med fine og dyre ord, som reelt, tror jeg, ikke kan bruges af nogen af de kvinder, som man i virkeligheden gerne ville være med til at hjælpe.

Det er hverken et dansk initiativ eller et nordisk eller europæisk initiativ, der kan presse de lande, de kvinder til at gøre en ekstra indsats. Det, vi kan gøre, er selvfølgelig at sige: Lad os støtte dem, hvor der er basis, nødvendighed, hvor vi kan, men vi skal ikke pålægge dem, at de skal lave om på århundreders traditioner fra dag til dag, det vil være at skyde langt over målet, og det vil ende med de samme flokler, som der har været i alle de tidligere fine resolutioner.

Jeg ønsker ikke, at kvindekonferencen i Beijing skal blive en ligegyldighed. Jeg ønsker ikke, at det skal være noget, som kineserne bagefter blot ser på og siger: Nå, og hvad så? Jeg ønsker, at vi fra dansk side, fra nordisk side, fra europæisk side, fra hele verdens side prøver at sætte fokus på nogle af de ting, der sker i Kina.

Fru Hanne Severinsen var ganske kort inde på det, der er sket i Tibet, hvor man tvangssteriliserer alle de kvinder, man kan få fat i, bare de er tibetanere, for det er jo en måde at sikre, at der ikke bliver flere af den slags. Det kan vi selvfølgelig komme med. Men det, der er væsentligt for hele den globale udvikling, det er uddannelse, basisuddannelse, at give lige muligheder.

Og så er det nok på høje tid, at vi holder op med at tale om kvinder som værende noget ganske specielt. Kvinder er mennesker og skal respekteres som sådan. Det er basis. Det er det, vi skal gå frem på.

Derfor ønsker Fremskridtspartiet altså ikke fine tekster, som ingen virkning vil få, men vi ønsker noget fornuftigt, som kan bruges, og derfor har vi lavet følgende:

Forslag om motiveret dagsorden

»Idet Folketinget med tilfredshed konstaterer forskellen mellem de to køn, opfordres regeringen til

– at sikre brugen af menneskerettigheder såvel for kvinder som for mænd, således at det

enkelte menneske uanset køn sikres mod krænkelse og forfølgelse.

- erkendelse af, at pigers og kvinders uddannelse er af stor vigtighed for at undgå fattigdom og hermed undertrykkelse, at arbejde for kønnenes lige og frie adgang til uddannelse.

Herefter går Tinget over til næste sag på dagsordenen.«

(Dagsordensforslag nr. D 74).

Tredje næstformand (Margrete Auken):

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se foran). Også dette dagsordensforslag indgår nu i de videre forhandlinger.

(Kort bemærkning).

Ingrid Rasmussen (S):

Fru Annette Just sagde, at kvinder er mennesker. Ja, hvad skulle de ellers være? Og det er netop, fordi kvinder også er mennesker, at de bør have de samme rettigheder såvel nationalt som globalt, som den anden del af kategorien »mennesker«, nemlig mændene, har. Selvfølgelig skal kvinder det. Og det er egentlig dét, noget af Beijingkonferencen går ud på.

Fru Annette Just omtalte også, at århundreders traditioner efterhånden må virke i forhold til det, vi ønsker i et demokratisk land som Danmark. Disse skal så også virke i de øvrige lande rundt omkring i verden, men jeg må desværre sige, at jeg har ikke meget fortrøstning til, at det sker af sig selv. Det er ikke sket igennem århundreder, at kvinder har fået de lige muligheder og dén ligestilling, som vi taler om, at en ligestilling skal være.

Kvindeundertrykkelsen finder jo sted, og vi ser den på mange forskellige leder og kanter, når vi ser tv: Kvinderne bærer verdens fattigdom, og det er kvinderne og deres børn, der først bliver ramt i forhold til krigshandlinger rundt omkring – bl.a. i tredje verdenslande.

Jeg synes, at vi med de muligheder og rettigheder, vi har i vores demokrati, må være med til at kæmpe for, at de allerede vedtagne konventioner og tekster på FN-niveau bliver gennemført. Det er selvfølgelig dér, vi må lægge vores bestræbelser, og jeg ærgrer mig over, at fru Annette Just så kan sige: Jamen det er ikke dér, vi skal gå ind, og det er ikke dén ligestilling, som vi snakker om her i Danmark. Jo, det er det også, og det er et spørgsmål om solidaritet med den del af verden, hvor de fattigste kvinder lever.

(Kort bemærkning).

Annette Just (FP):

Blot til fru Ingrid Rasmussen, som nærmest angriber mig for, at jeg skulle have gået imod alt, hvad der er blevet sagt og gjort før i tiden. Det har jeg ikke gjort på noget tidspunkt, og jeg har ikke gået imod én eneste af de tekster. Jeg siger blot: De har ingen virkning. Alle har konstateret, at de ikke har haft den virkning, som man havde håbet på.

Det, jeg gør nu, er at sige: Lad os så prøve på at køre det ved at have dét at sikre uddannelse til alle unge som det væsentligste punkt. Det kan vi ikke sikre, men vi kan komme igennem hos de regeringer, som i dag ikke giver den mulighed, ved at vi siger: Hvis der gives mulighed for, at alle piger såvel som kvinder får mulighed for uddannelse, så vil de selv skabe den ligestilling, som fru Ingrid Rasmussen så gerne vil have.

Jeg tror ikke på, Fremskridtspartiet tror ikke på, at vi kan stå her i Danmark og sige: Nu skal I gøre sådan og sådan i Beijing, Somalia, eller hvor det nu er. Dét kan vi ikke, men vi kan give kvinderne mulighed for uddannelse, således at de får en viden om og kan læse om, hvilke rettigheder de har i de allerede vedtagne love. Det nytter ikke noget, at vi kommer med en frygtelig masse fine, nye ord.

(Kort bemærkning).

Anni Svanholt (SF):

Når fru Annette Just lægger så afgørende vægt på uddannelse til piger og kvinder – vi kan roligt blive enige om, at det er utroligt vigtigt og nøglen til social udvikling og medindflydelse – så kan det godt undre mig, at fru Annette Just ikke kan tilslutte sig en dagsordenstekst, hvor der står, at det er en lovfæstet bestemmelse, for derved er der dog en større grad af sikkerhed for kvinders og pigers uddannelsesmuligheder.

Jeg står i øvrigt helt uforstående over for, at fru Annette Just ikke mener, det nytter noget, at Danmark sammen med andre lande presser på. Jeg synes ikke, tingene hænger rigtig sammen, når det på den ene side bliver sagt, at nu skal man altså virkelig sætte fokus på det her, men på den anden side står og siger, at det ikke nytter noget, for vi kan alligevel ikke gøre noget. Fuldstændig defensiv! Jo, selvfølgelig nytter det noget. Vi skal naturligvis ikke afskære andre centrale områder, og det er netop derfor, vi har præciseret vigtigheden af de centrale spørgsmål og taget dem ind i dagsordenen.

(Kort bemærkning).

Annette Just (FP):

Jeg synes ellers, jeg prøvede at forklare langsomt, klart og tydeligt, at Fremskridtspartiet selvfølgelig kan gå ind for, at der er mulighed for, at alle unge, altså både drengebørn og pigebørn, lærer at læse og skrive – for nu at sige det helt firkantet.

Men vi tror ikke på, at det får nogen hjælpende effekt for kvinder i udviklingslande, at vi begynder at lave religionskrige, og derfor tog jeg netop de eksempler frem – jeg mener, det var SF, der nævnte dem – hvor det blev sagt, at kvinderne vandt over Vatikanstaten. Jamen netop ved at lave religionskrige ødelægger man fundamentet i de lande; man ødelægger familie-sammenholdet, og man ødelægger en masse ting, som er vigtige for den enkelte.

Jeg tror ikke på, at det er den slags tekster, der påvirker, at vi bliver taget seriøst i de lande, hvor der reelt er et problem; dét erkender jeg blankt. Jeg tror, det er bedre, at vi går ud med én enkelt tekst, der siger: Alle skal have mulighed for uddannelse. Det kan vi gøre gennem den ulandshjælp, vi kører – denne skulle i øvrigt efter vores opfattelse lægges helt om – og på mange andre områder kunne vi sige: Det er til uddannelse af alle unge. Men uden at blande os i, hvilken kulturform og hvilket udviklingstrin de selv synes de skal have, for så ødelægger vi fundamentet, og det, vi står tilbage med, er, at folk tror, det er noget pjat, når det kommer fra vores lande. De tager det ikke seriøst.

Det er derfor, Fremskridtspartiet er modstander af alle disse fine og flotte floskler, for det bliver ikke til andet. Det bliver kun taget seriøst herinde i den danske Folketingssal og i andre europæiske parlamenter. Det bliver ikke taget seriøst i de lande, der reelt har brug for det, medmindre vi går tilbage til basis.

(Kort bemærkning).

Vibeke Peschardt (RV):

Jeg vil gerne sige til fru Annette Just, at det da er så evigt rigtigt, at et af de virkelig store problemer for de fattige landes kvinder specielt er deres manglende uddannelse.

Samtidig vil jeg gerne spørge fru Annette Just, hvis parti jo aldrig nogen sinde stemmer for ulandsbistand – Danmark bruger altså 1 pct. af sit nationalprodukt på ulandsbistanden – om de smukke ord, der stod i fru Annette Justs forslag til motiveret dagsorden, også betyder, at man i fremtiden kan vente, at Fremskridtsparti-

et stemmer for, når der bliver stemt om ulandsbistand, herunder til uddannelse og den type projekter.

Tredje næstformand (Margrete Auken):

Fru Annette Just for den sidste korte bemærkning.

(Kort bemærkning).

Annette Just (FP):

Jeg vil godt sige til fru Vibeke Peschardt, at det er korrekt, at vi plejer at stemme imod – vi plejer i øvrigt også her at komme med en frygtelig masse ændringsforslag – men vi plejer faktisk også at sætte andre forslag på, som siger, at dér, hvor der virkelig er behov, vil vi gå ind og hjælpe. Det er dét, vi har talt om hele tiden.

Vibeke Peschardt (RV):

På globalt plan er kvindernes generelt største problem den fattigdom og ulige fordeling af goderne, som findes mellem de rige og de fattige lande.

Når vi som repræsentanter for et af verdens rigeste lande kommer til kvindekonferencen i Beijing, må det derfor værre selvfølgelig, at Danmark signalerer, at vi arbejder aktivt for, at fattigdommen bekæmpes. Fattigdomsbekæmpelsen og sikring af menneskerettighederne er hovednøglen til forandring og forbedring af kvindernes vilkår på verdensplan.

At tale om ligestilling mellem mænd og kvinder og at mainstreame ligestillingen – det vil sige, at der i beslutninger og lovgivning indarbejdes, at kvinder placeres og behandles på linje med mændene – får efter Det Radikale Venstres opfattelse først mening for kvinderne, når der ikke længere er krige i deres lokalområde, når befolkningerne har mad nok til deres børn, når der sikres rent drikkevand, når pigebørnene ikke bliver ombragt ved fødslen eller kvinder brændt på enkebål, når prævention og fri abort i en overbefolket verden gøres til en rettighed, osv., osv.

Disse problemer og kulturforskelle i øvrigt overskygger efter vores opfattelse på sin vis ligestillingselementet i Beijingkonferencen, men det skal ikke forhindre, at vi, der kommer herfra, giver vores bidrag som kvinder i et forsøg på at opnå enighed om strategier, der peger fremad mod løsninger af disse overvældende problemer.

Fra dansk side mener jeg, at vi godt kan være vores politik i verdenssamfundet bekendt. Dan-

mark hører til blandt de lande i verden, der rent faktisk bruger 1 pct. af bruttonationalproduktet på ulandsbistand i en tid, hvor interessen for at nå det mål må siges at være vigende.

Vi har i Det Radikale Venstre arbejdet for og med ulandsbistand i mange år. Vi har ikke altid fået helhjertet opbakning fra Folketinget, men det er lykkedes for os at holde fast i målsætningen, og jeg behøver ikke at gentage, at det vil vi blive ved med.

I øjeblikket yder Danmark 10 mia. kr. af vores statsbudget til formålet, og det er vigtigt for os, at vi både fastholder det og samtidig holder fast i, at fordelingen af midlerne skal være sådan, at 50 pct. går til den multilaterale bistand, mens de øvrige 50 pct. går til bilaterale projekter.

Når vi holder fast i denne fordeling, er det bl.a. af hensyn til, at de multilaterale midler går til hjælp ved hungersnød og miljøkatastrofer og i den sammenhæng til nødlidende befolkninger – og ikke mindst de mest underprivilegerede, nemlig kvinderne og børnene.

Det er FN – som en verdensomspændende organisation – der er det forum, der påtager sig at formidle det samarbejde på globalt plan, som sigter mod at arbejde med løsninger på de enorme problemer, kloden og dens befolkning har. Så det er derfor naturligt, at man fra dansk side slutter op om og peger på sammenhængen mellem denne konference og de forudgående – særlig Wienkonferencen og Kairokonferencen – samt ikke mindst det sociale topmøde i København, der fastslog, at vi ikke når vores mål uden at placere kvinderne i centrum for den sociale udvikling.

Uden kvinderne kan fattigdomsbekæmpelsen ikke gennemføres, og derfor skal der arbejdes aktivt også med lokale projekter for de allerfattigste. Kvinderne skal have uddannelse, så de bliver i stand til at få den magt og indflydelse, som det særlig i den tredje verden skorter på.

I den Platform for Action, der bliver en vigtig del af kvindekonferencen, skal Danmark derfor støtte formuleringer, der sigter mod uddannelsesaspektet for kvinderne, som noget af de allervigtigste.

Herudover er det vigtigt at få understreget aspektet girl child i erkendelse af, at pigebørn i den fattige del af verden først får mad, når drengene har fået, bliver udsat for lemlæstende omskæringer, får ringere skolegang og uddannelse – hvis de overhovedet får nogen – udsættes for prostitution og menneskehandel. Børns rettigheder er fastslået i en FN-konvention på

samme måde som menneskerettighederne, men man kan jo sætte spørgsmålstejn ved overholdelsen af den.

Jeg skylder samtidig at sige, at det ikke mindst var et dansk initiativ – med alt det fodarbejde, der hører til – at kvinderne og deres forhold blev ordentligt placeret i slutdokumentet på Wienkonferencen.

Statsministeren, der jo også er ligestillingsminister, fokuserede i sit indlæg på de resultater, vi i Danmark har nået på ligestillingsområdet.

Kvindehistorien i Danmark er et spændende kapitel, som godt nok ikke er på dagsordenen i dag, men jeg synes, det bør nævnes, at ud over de resultater for ligestillingen, der blev opnået på FN-kvindekonferencen i 1975, så har EU også en væsentlig indflydelse på ligestillingspolitikken i Danmark. Det var to EF-direktiver – først om ligeløn og siden om ligebehandling – der sidst i 1970'erne gav Danmark en ligestillingslovgivning, som jeg faktisk ikke tror vi havde fået uden EF.

Den danske ligebehandlingslov og loven om ligeløn er implementeret i direktiver, som dette Folketings kvinder siden har arbejdet meget dygtigt med at udbygge; det skal de have tak for. Vi har alt det, som mange andre sukker efter: ordentlige barselsregler, beskyttelse i afskedigungssituationer osv.

Hvis det alene var et spørgsmål om lovgivning, så ville vi også have fuld ligestilling i Danmark. Men der er stadig væk nogle holdninger, der skal flyttes, og nogle uddannelser, der skal gennemføres. Når det er sagt, så synes jeg, at vores problemer er små i sammenligning med de eksistentielle problemer, som kvinder i store dele af verden har.

Jeg vil slutte med at sige, at vi naturligvis støtter den dagsorden, vi selv er medforlagsstillere til, og stemmer imod den af Fremskridtspartiet foreslåede dagsorden.

Bruno Jerup (EL):

Denne konference er den fjerde internationale kvindekongress i FN-regi, men er i realiteten kun én ud af mange konferencer om forskellige sider af kvinders rettigheder og ligestilling med mænd.

Som ved alle FN-konferencer ligger der et omfattende dokument, som er skrevet i et særligt FN-sprog, men det mest problematiske ved det foreliggende dokument er, at der er utrolig mange kantede parenteser, og ser man på alle disse parenteser, vil det tilsammen være et kæmpetilbagekald, hvis de ikke ophæves.

Nogle af de mange parenteser kan måske tilskrives, at prep.conf. har haft for lidt tid til sit arbejde og derfor for en sikkerheds skyld har taget flere parenteser med, end nyttigt er. Men det kan også skyldes – og det må vi jo desværre frygte – at det er et udtryk for et kraftigt forsøg på tilbagerulning af resultaterne fra Kairo og Wien fra de lande, der er mest imod kvinders ligestilling, og som praktiserer en omfattende kvindeundertrykkelse såvel i samfundet som i familien, bl.a. politisk og seksuelt.

Regeringen må som første mål sætte sig at fjerne alle de kantede parenteser, men det er samtidig vigtigt at gå videre med bl.a. understregningen af kvinders seksuelle rettigheder, ligesom det er vigtigt at udfylde dette begreb, så det også omfatter retten til at vælge seksualitet.

Beijing-konferencens nye bidrag koncentrerer sig primært om det sundhedspolitiske spørgsmål. Det er i den forbindelse vigtigt, at vi er opmærksomme på, at den forværrede sundhedstilstand i udviklingslandene specielt rammer kvinder og børn hårdt.

Derudover omhandler dokumentet også mere alment menneskerettigheder, som specielt kvinder i mange lande er undertrykt i forhold til.

Med hensyn til det sundhedspolitiske rummer det flere sider, og man er nødt til at se det sociale, det uddannelsesmæssige og det sundhedspolitiske spørgsmål som et fælles hele; det er et spørgsmål, der for mange lande er en hovednøgle til forbedring af kvindernes stilling – bl.a. som følge af, at man mange steder fra statens side har erstattet et statsunderstøttet sundhedssystem med et rent brugerfinansieret.

Denne ændring er en konsekvens af krav om øget liberalisering fra Verdensbanken, og ændringen af økonomien har medført en reduktion af de offentlige udgifter, men har samtidig mange steder haft katastrofale følger for kvinders og børns sundhedstilstand. Det er ikke alle ændringer ved liberalisering, der skyldes Verdensbankens krav, for der er også nogle, der har rod i de lokale magtstrukturer, hvor det er kvinderne, som tager sig af familien og passer jorden, mens det er mændene, der sidder på magten og gennemfører dét, der er trenden i verdensøkonomien: liberaliseringer og ødelæggelse af den offentlige sektor.

Den bedste løftestang til forbedring af kvinders stilling er en øget satsning på de sociale og sundhedsmæssige områder. Derfor bør bl.a. Danmark i højere grad satse på at yde bistand inden for disse områder, f.eks. med henblik på

at opbygge lokale sociale og sundhedsmæssige systemer. Ét af elementerne i sådan en opbygning er uddannelse inden for social- og sundhedsområdet, men også uddannelse i det hele taget.

I dag bliver 38 pct. af dansk bistand brugt til social sikring og 7 pct. til uddannelse. Ved at satse mere på den lige ret til uddannelse – såvel grunduddannelse som videregående uddannelse og faglig uddannelse – får kvinder en langt mere effektiv mulighed for at tage del i samfundet end blot ved en generel bistand.

Det skal i den forbindelse bemærkes, at langt den overvejende del af de uddannelsesstipendier, som Danmark yder, bliver givet til mænd, nemlig omkring 99 pct., så der burde indføres et system, der fordeler disse midler mere rimeligt og ligeligt.

Det er naturligvis også vigtigt, at der sker en udbygning af det sociale system, f.eks. med børnehaver og et socialt sikkerhedsnet, så retten til uddannelse og deltagelse i flere sider af samfundslivet bliver en reel og ikke kun en formel ret. Vi må jo konstatere, at der mange steder i verden er mange formelle rettigheder, mens det er så som så med de reelle rettigheder; det gælder også i vores eget land.

Ud over de sundheds- og uddannelsesmæssige problemer er der en lang række overgreb på kvinder, som er regulære overgreb på menneskerettighederne. Vi må konstatere, at verdenssamfundet i vid udstrækning lukker øjnene for reelle voldelige overgreb mod kvinder og overgreb på kvinders personlige integritet.

Jeg behøver blot at nævne emner som tvangssterilisering, udbredt voldtægt, omskæring, tvangsabortering eller tvangsfødsler, frasortering af pigefostre eller regulær aflivning af børn af hunkøn.

Der findes mange former for fanatisme på dette område; en fanatisme, hvor patriarkale samfund i alliance med ekstreme religioner og almindelige reaktionære kræfter optræder på en fuldstændig uacceptabel måde. Det drejer sig f.eks. om USA, hvor abortmodstandere terroriserer kvinder og mænd, udøver chikane eller direkte begår mord – alt sammen i den hellige guds navn. Der drejer sig om Danmark, hvor forældre kan tvinge deres pibegbørn til at føde mod pigens vilje, og det drejer sig om samfund, hvor kvinder og piger af bl.a. deres forældre stadig behandles som varer.

Vi kan ikke med oprustning af nok så megen moral og forargelse ændre væsentligt på disse

spørgsmål. Det bedste våben, som vi kan fremføre i kampen for disse kvinder, er at levere dem redskaber, som gør det muligt for dem at ændre deres eget liv.

Som eksempel vil jeg nævne Danmark, hvor der har været forsøg på at rulle landvindingerne tilbage fra kvinderne, f.eks. ved at få kvinderne tilbage til kødgryderne, fordi det var så dejligt i gamle dage, hvor rollefordelingen var klar. Problemet er bare, at praktisk talt ingen kvinder og meget få mænd vil acceptere en sådan tilbagevinding.

Sådan var det ikke for 20-30 år siden. Der kunne mænd, der var modstandere af ændringer, altid regne med støtte fra en ikke uvæsentlig del af kvinderne. De tider er heldigvis forbi.

Vi skal arbejde på, at der overalt i verden findes redskaber til kvinder, som kan bruges til en bærende frigørelse – ikke kun for det øverste lag af kvinder, men for alle kvinder.

Der er næppe én strategi, som er løsningen for alle kvinder i verden. Der må i høj grad tages lokale hensyn for at sikre gennemslagskraft. F.eks. er det kun lokale NGO'er med gennemslagskraft, som kan påvirke forholdet til det bedre, hvilket naturligvis ikke skal forhindre andre i at drive deres separate missioner i forskellige delspørgsmål.

Vi må altså sikre støtte til græsrodsorganisationer og lokale netværk, rigtige NGO'er med stærk lokal forankring. Det er derfor også vigtigt, at man som opfølgning på Beijing arbejder på lokale og regionale handlingsplaner, og at Danmark støtter kvinder og kvindebevægelser, som reelt forsøger at ændre på forholdene.

Vi må også have en opfølgningssprocedure i FN-regi, og derfor skal vi også gøre nogle overvejelser om, både hvordan det kan følges op regionalt inden for FN, og hvordan det kan følges op af Danmark.

En idé, som man kunne forfølge, er, at der blev lavet en fond, som skulle bruges af kvinderne, og som specielt gav støtte til konferencer og seminarer om disse problemstillinger.

Selv om der er mange alvorlige problemer for verdens kvinder, må vi ikke glemme nogle af de hjemlige forhold. Det er f.eks. problematisk, at vi har organiseret vores økonomi og arbejdsmarkedsforhold, således at kvinder stadig er lavere lønnet end mænd, at det er mændene, der har de ledende stillinger både i det offentlige og i det private, og at det er mændene, som får hovedparten af alle lokallønsmidler og tillægge-

Det er ligeledes problematisk, at det er kvinderne, som stadig bærer den største økonomiske byrde i forbindelse med børns første leveår, at orlovsordningerne med alt det positive, man i øvrigt kan sige om dem, er skruet sådan sammen, at man presser eller ofte opfordrer familier til at lade kvinden tage f.eks. hele barselsorloven.

Det er også stadig sådan, at de job, hvor der langt overvejende er kvinder, er lavere lønnet end job med tilsvarende uddannelseslængde, hvor der overvejende er mænd – tag bare den standende sygehuskonflikt og sygeplejerskernes lønninger og tilsvarende med hensyn til pædagogernes og kassedamernes lønninger.

Og det er også sådan, at det stadig væk er kvinderne, der har den største arbejdsløshed.

Så der er et stykke vej endnu på det økonomiske område.

Der er også et stykke vej endnu på det politiske område. Andelen af kvinder i de politiske partier er væsentlig lavere end andelen af mænd, og det samme gælder med hensyn til andelen af kvinder i Folketinget og andelen af kvindelige ministre. Det er ikke sådan, at jeg mener, at vi skal lave en kvote for ministre, men det er et symptom, at man gang på gang danner regering, hvor andelen af kvinder er lav.

Partiernes repræsentation af kvinder i Folketinget er også uacceptabel. Og det skyldes ikke, at kvinder ikke får mange stemmer ved valgene, men at de typisk har placeringer, der giver ringe chance for valg. Enhedslisten er et ekstremt eksempel på en forkert fordeling, selv om vi beskytter os under, at det var et uheldigt udfald af valgmatematikken. Men den går jo ikke; det ved vi godt!

Endelig bør vi ikke tage til Kina uden også at have in mente, at værtslandet på flere områder har en uacceptabel politik på sundhedsområdet over for kvinder og over for andre. Det gælder f.eks. deres politik over for flergangsfødende, deres abortpolitik, deres AIDS-politik, og deres brug af dødsdømte som organleverandører er overordentlig kritisabel.

Vi må heller ikke tilbageholde den stående kritik af menneskerettighederne i værtslandet. Det er f.eks. et værtsland, Kina, der er med til at fastholde de mange kantede parenteser på menneskerettighedsdelen i dokumentet.

Landet har en politik over for Tibet – som også andre har omtalt – som er helt uacceptabel, og de har f.eks. nægtet indrejse for solidaritetsorganisationer, som solidariserer sig med Tibet.

Deres flytning af NGO-delen er endnu et eksempel. Vi mener, at Danmark, selv om vi har stigende økonomisk interesse i Kina, ikke må vige tilbage for at kritisere dette. Når det er sagt, vil jeg godt sige, at vi støtter den af S m.fl. foreslåede dagsorden.

Sonja Albrink (CD):

Hvis man bruger den globale tommestok – og det er vel tilladt, når man skal forholde sig til kvindernes ligestilling ved verdenskonferencen i Beijing til september – så må jeg sige, at den hjemlige kvindesag i sammenligning hermed bliver noget mindre påtrængende.

I Danmark har vi i dag kvindelige ministre og kvindelige parlamentsmedlemmer, vi har kvindelige virksomhedsledere, vi har en kvinde som nationalbankdirektør, en enkelt er også blevet biskop, og det sidste er jo, at vi får en kvindelig politidirektør her i København.

Det er internationalt, der for alvor er noget at rive i, noget at kæmpe for. Her kan man se kendsgerninger som, at piger ikke kommer i skole, kvinder har ingen selvbestemmelse over deres reproduktive liv, kvinder bliver solgt, små piger bliver mishandlet grusomt – listen er utrolig lang.

I virkeligheden er det sådan, at en vigtig nøgle til løsning af nogle af de største globale problemer ligger i kvindernes ligestilling; det gælder først og fremmest Jordens befolkningsudvikling, som er tæt forbundet med forhold som økonomi, miljø og sikkerhedsproblemer.

At opnå en reel fremgang i ligestillingen, så det kan mærkes, er næsten en uoverkommelig opgave, der rækker flere generationer frem, fordi religiøse og kulturelle forhold samt århundredgamle nedarvede traditioner er næsten ubrydelige barrierer.

Og derfor må man gang på gang konstatere, når verdenssamfundets repræsentanter træder sammen ved store konferencer, at de milepæle, man så gerne ville passere, ikke bliver til så meget andet end resolutioner og hensigtserklæringer ud fra laveste fællesnævner.

Enhver tanke eller aldrig så god hensigt har en utålelig lang modningstid. Man skal være uendelig tålmodig, og dét kan det knibe med, når vi som danskere fra et af verdens smørhuller næsten ikke kan bære daglig at se på mediernes billeder af nød og elendighed. Vi ved jo, at megen menneskelig lidelse på grund af sult, fattigdom og meningsløse krige kunne undgås, hvis midlerne hertil blev taget i brug, og hvis

der var vilje til at omsætte hensigtserklæringerne til konkret handling.

Kvindekommissionens forberedelse af Beijingkonferencen måtte forlænges tre dage, for at man kunne komme gennem hele udkastet til det, der hed Platform for Action. Her måtte store dele af teksten sættes i parentes, fordi man end ikke kunne enes om substansen eller om formuleringerne. Disse er herefter nødder, der skal knækkes på Beijingkonferencen, så man ved næsten på forhånd, at det igen bliver et slutdokument ud fra laveste fællesnævner.

Det lyder temmelig pessimistisk, men der er ingen alternative eller hurtigere smutveje til skelsættende forandringer. Derfor må jeg som deltager i Beijing væbne mig med den nødvendige tålmodighed og i stedet se på slutdokumenterne fra disse kvindekonferencer som noget uundværligt og positivt. Hvor magert det konkrete indhold end måtte forekomme, vil det alligevel være med til gang på gang at lægge pres på regeringerne i de lande, hvor det står slemt til.

CD kan være helt enig i den bekymring, der gives udtryk for i dagsordensforslaget. Der er behov for overvejelse om nye strategier for blot at skubbe til en række lande, så de i praksis gennemfører det, der er vedtaget på forhånd. Her er udviklingsbistand et nærliggende instrument, og CD er enig i de betragtninger, udviklingsministeren er kommet med om nødvendigheden af at koordinere aktørernes indsats i bistandssammenhængen.

I det øvrige indhold i dagsordenen, som CD kan tilslutte sig, er jeg glad for, at kvindernes individuelle reproduktive og seksuelle rettigheder er nævnt som det første blandt punkterne i den linje, som regeringen forpligtes til at videreføre fra tidligere konferencer og det sociale topmøde i forbindelse med FN's Beijingkonference.

(Kort bemærkning).

Jan Kørpe Christensen (FP):

Når man sidder på sit kontor her på Christiansborg og lytter med, så tror jeg nok, at andre ude omkring tænker på, om det vitterlig er rimeligt, at Folketinget skal beskæftige sig med det, der bliver debatteret her i dag. Det er selvfølgelig rimeligt, at alle de forslag og ideer, som ligger Folketingets partier på sinde, også bliver diskuteret her.

Men jeg siger bare, at jeg tror, der er mange, der vil ryste på hovedet over, at man diskuterer netop dét, som hr. Bruno Jerup var inde på. Hr.

Bruno Jerup kom bl.a. frem med, at kvinderne var underrepræsenterede f.eks. i de politiske partier her i Folketinget.

Jeg tror ikke, kvinderne ønsker særbehandling. Kvinderne har da mulighed for – i hvert fald i Fremskridtspartiet – på lige fod med mænd at opstille til Folketinget; der er ingen begrænsninger for kvinder overhovedet. Jeg går ud fra, at det heller ikke er tilfældet hos Enhedslisten, men jeg ved ikke, om de har nogle helt specielle regler.

Jeg synes, at debatten er ved at gå for vidt med hensyn til, at man efterhånden skal have en ligelig fordeling af begge køn i alle repræsentantskaber, alle fora. Jeg tror, at det er ved at gå alt, alt, alt for vidt, og jeg er lige ved at sige, at den dagsorden, som Folketinget kunne vedtage i dag, kunne være: Idet Folketinget med tilfredshed konstaterer forskellen mellem de to køn, går Folketinget over til næste punkt på dagsordenen.

Jeg synes efterhånden, det virker latterligt – undskyld, jeg siger det – at man diskuterer netop dét, som jeg lagde mærke til at hr. Bruno Jerup kom ind på: at det er så vigtigt, at alle er repræsenteret ligeligt. Jeg mener, at man skal gå efter kvalifikationerne.

Jeg er overbevist om, at der er mange kvinder, der virkelig er kvalificerede på de forskellige poster, og som vi også hørte den tidligere ordfører sige, sker det jo også andre steder, at man ser kvinderne få store stillinger. Jeg synes, det er med tilfredshed, vi kan konstatere dét. Men det er, fordi man går efter kvalifikationerne og ikke efter kønnene. Det må sættes på plads én gang for alle.

(Kort bemærkning).

Bruno Jerup (EL):

Jeg er da enig i, at man skal gå efter kvalifikationerne, og det er også derfor, det kan undre, at der ikke er en mere ligelig sammensætning af det her Folketing, hvis man går efter kvalifikationerne. Men det er jo, fordi der også er nogle kulturelle traditioner i Danmark, som ikke er nedbrudt, eller som ikke er lavet om.

Det er ikke, fordi jeg foreslår, at vi her i Folketinget skal vedtage en lov om, at der skal være 50 pct. af hvert køn i Folketinget. Det kunne man godt vedtage, men det har jeg ikke foreslået. Men jeg siger, at man også i de partier, der er i Danmark, har noget at diskutere. Hvordan sørger vi for, at kvinderne har ligelig del i det politiske liv? Det er den eneste måde, hvorpå

man kan sikre, at lovgivningen og den måde, samfundet fungerer på, også bliver hensigtsmæssig. Det er, fordi man skal have forskellige former for viden ind i både Folketinget, samfundet, kommunalbestyrelserne og amtsrådene.

Det mener jeg er vigtigt. Det er ikke et spørgsmål om at lave en eller anden fast regel om, hvor mange der skal være af hver slags, men man skal overveje det som en del af vores problemer også, at det ikke kun er de andre, der har et problem.

(Kort bemærkning).

Jan Køpke Christensen (FP):

Så fik vi konstateret, at det ikke var det, hr. Bruno Jerup mente, da han sagde, at der skulle være ligelig fordeling i de forskellige råd og repræsentantskaber osv. Det var ikke det, der var ment fra hr. Bruno Jerups side, og det synes jeg er tilfredsstillende. Vi kan så konstatere, at vi er enige om, at det er kvalifikationerne, vi skal gå efter, og ikke noget med, hvad den kulturelle baggrund osv. er for, at vi har de ting og de systemer, vi har i Danmark.

Men når hr. Bruno Jerup ikke ønsker dét indført, så vil jeg da orientere hr. Bruno Jerup om, at det netop er tilfældet. Jeg ved, at der findes råd osv., som regeringen har nedsat, hvor man gør opmærksom på, at der skal være ligelig fordeling med hensyn til køn. Jeg kan f.eks. nævne det alkoholpolitiske råd, som man nedsatte i sin tid. Dér forlanger man simpelt hen, at der tages hensyn til kønnene, når der skal sammensættes udvalg. Så det sker allerede i dag, og det synes jeg er hovedrystende.

Ministeren for udviklingsbistand (Poul Nielson):

Ud fra en respekt for sagens substans og perspektiv skal jeg ikke kommentere de sidste indlæg, men derimod fru Annette Justs bemærkninger om, at teksterne ikke har haft nogen virkning.

Det mener jeg er en objektivt forkert iagttagelse. Når man ser på den internationale debat, har presset gennem de mange konferencer jo været markant for, at der skabes større bevidsthed om kvindernes situation. Jeg mener virkelig, det er forkert at sige, at teksterne ikke har haft nogen virkning.

Det er i øvrigt lidt den samme diskussion, vi har haft i forbindelse med hele forberedelsen op til det sociale topmøde, hvor man sagde: Det er jo kun ord. Ja, ja, men det var menneskerettig-

hedserklæringen fra 1948 også kun, og den har jo haft virkning, endda virkning i den grad, at vi i flere af indlæggene her, også i fru Annette Justs, har set, at der tales om, at med hensyn til menneskerettigheder skal vi markere os og bruge ordene osv.

Mit svar til det vil være, at det er forkert og umuligt, og at selve forsøget ville være skadeligt, hvis man forestiller sig at adskille menneskerettigheder og kvinders rettigheder. Menneskerettighederne er selvfølgelig bredt formuleret, men det at prøve at adskille kvindernes situation fra menneskerettighedspresset mener jeg også kommer til at reducere menneskerettighedernes realitet.

Til hr. Jerup vil jeg kort nævne, at det, at kun 1 pct. af dem, der får stipendier her i landet fra Danida, er kvinder, tror jeg ikke helt passer. Jeg var forleden på Danida Fellowship Center, hvor man huser dem, der er på stipendier i Danmark, og dér var der mindst 10 pct. kvinder, og i øvrigt var der tale om en stigende andel.

Mine væsentligste bemærkninger til debatten vil være til fru Hanne Severinsen og fru Pernille Sams. Det drejer sig om det dilemma, begge talere sådan set på en glimrende måde belyste, nemlig at vi blander os i landenes situation, når vi stiller krav om kvindeprojekter og kvinderettigheder i forbindelse med vores aktiviteter i landene.

Jeg tror, det er bedre, at vi forholder os med stor klarhed til denne problemstilling og siger, at det er rigtigt, at vi blander os, men vi gør det jo i et samarbejde med regeringer, hvis officielle politik ser sådan og sådan ud, og med grupper i de samfund, der klart bekender sig til synspunkter, der svarer til dem, vi står for. Uden dette samarbejdsaspekt ville vi jo ikke kunne arbejde på den måde i de lande. Så der er altså ikke tale om, at vi er gået så langt, at vi imod landenes ønsker vil gennemføre forandringer.

Dér vil jeg så sige som den mest afgørende politiske betragtning for mit vedkommende i den forbindelse, at det er afgørende, at vi her i Danmark er enige om den politik, vi fører over for disse lande. Der er et mindre dilemma og mindre problemer ved, at vi har en aktiv dialog – og nogle gange med diskussioner osv. – om at presse på for at få forbedret kvindernes status i landene, hvis det er en politik, vi er enige om her i Danmark, og det mener jeg man kan konstatere efter denne debat og i stilfærdighed notere.

Tredje næstformand (Margrete Auken):

Nu tror jeg altså lige, at jeg må bede om lidt ro – både på ministerbænke og på folketingsbænke.

Ministeren for udviklingsbistand (Poul Nielson):

Tak! Det var sådan set min slutbemærkning, men jeg synes, jeg vil udnytte øjeblikkets patos og opmærksomhed til at gentage, at hvis vi skal føre en politik over for udviklingslandene, som altså indebærer en aktiv dialog med dem om en forbedret stilling for kvinderne, hvilket vi ved giver diskussion i de lande, så er forudsætningen for, at vi kan gøre det, at vi er enige om det her i Danmark. Det er godt at få konstateret ved en debat her forud for konferencen i Beijing, at denne enighed er til stede i Danmark.

(Kort bemærkning).

Annette Just (FP):

Jeg er nødt til at sige til udviklingsministeren, at jeg vil bede ham være opmærksom på ordlyden af det, jeg har sagt, og det, der i øvrigt står i vores forslag om motiveret dagsorden. Ud over at vi konstaterer, at der er forskel mellem de to køn, hvilket jeg går ud fra at selv udviklingsministeren ikke kan være uenig i, så går det på at sikre overholdelse af menneskerettigheder såvel for kvinder som for mænd, således at det enkelte menneske uanset køn sikres mod krænkelser og forfølgelse.

Det er altså ikke et spørgsmål om, at Fremskridtspartiet siger, at kvinder bare kan hoppe i søen. Tværtimod har vi jo indtil for ganske kort tid siden haft et flertal af kvinder i folketingsgruppen, og jeg vil godt garantere udviklingsministeren, at kvinderne stadig er lige stærke i Fremskridtspartiet.

Helle Degn (S):

Jeg vil gerne på forespørgernes vegne takke for ministerbesvarelserne, både fra statsministeren, fra udviklingsministeren og fra socialministeren.

Når statsministeren i sin besvarelse bl.a. omtaler de resultater, der blev nået på det sociale topmøde i København, skal jeg blot nævne, at hele forberedelsesarbejdet forud for denne kvindekonference har vist alverdens kvinder, at det var svært i København at få kvindernes ligestilling og menneskerettigheder respekteret, men at det har været endnu sværere forud for denne konference at nå til enighed om en tekst.

Grunden til dette er jo også til at få øje på for kvinderne. Flere og flere regeringer får svært ved at levere den vare, der hedder demokrati, fred og social udvikling. Hvis man alligevel som regering skal fremvise handlekraft, sker det i mange lande ved, at man først reducerer og begrænser kvinders mulighed for at deltage i samfundsudviklingen.

Når udviklingsministeren i sit indlæg betoner den meget centrale rolle, kvinder spiller for at kunne komme fattigdommen til livs, er jeg ganske enig, og jeg er chokeret over, hvor få ressourcer landene i virkeligheden selv sætter af til en sådan indsats. 20-20-princippet var end ikke nævnt i FN-sekretariatets oprindelige oplæg til Plan for Action, men det er glædeligvis på dansk initiativ og på dansk foranledning i EU sikret, at teksten fra det sociale topmøde kom med videre til Beijing.

Socialministeren sagde i sit indlæg, at det var vigtigt også at se på den nationale side af sagen. Processen i sig selv er af meget stor betydning også i Danmark for at sætte kvinders forhold i relief i relation til vores eget samfund, når vi f.eks. taler om udliciteringer, pension og arbejdsmarkedsforhold.

De mange regeringsdelegationer får nok at se til i Beijing. Ikke kun teksterne og dokumenterne, paven, Muhamed og alle profeterne, men også kontakten til græsrodderne bliver vigtige at håndtere med fornuft. Kvindenetværket har glædeligvis fra den første kvindekongress i 1975 og nu til konferencen i 1995 vokset sig stærkere og stærkere og er i dag det bedst organiserede af alle NGO-netværkene. Signalerne herfra bliver det vigtigt også at få med i vores arbejde. Selv Den Kinesiske Mur skal ikke få lov til at stå i vejen for de krav om ligestilling, som kvinder overalt i verden rejser. Det potentiale, som kvinder i alle verdens lande kan bidrage med, har verden ikke råd til at ødsle med, sådan som vi ser det sker i dag.

Som kvinder er vi startet på en lang rejse. Den går ikke kun til Kina; den går endnu længere over både tid og generationer. Vores generation vil gå alle de skridt, det bliver muligt for os at gå, om det så skal vare til verdens ende.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag om motiveret dagsorden nr. D 73 af Helle Degn (S), Hanne Severinsen (V), Pernille Sams (KF), Anni Svanholt (SF), Vibeke Peschardt (RV), Bruno Jerup (EL) og Sonja Albrink (CD) (se foran) vedtoges med 105 stemmer (S, V, KF, SF, RV, EL og CD) imod 5 (FP).

Hermed var følgende forslag bortfaldet: Forslag om motiveret dagsorden nr. D 74 af Annette Just (FP) (se foran).

Hermed sluttede forespørgslen.

Meddelelser fra formanden

Tredje næstformand (Margrete Auken):
Der er ikke mere på dagsordenen.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, fredag den 19. maj 1995, kl. 10.00.

Angående dagsordenen skal jeg henvise til den dagsorden, der er opslået i salen.

Mødet hævet kl. 12.14
